

”*Ju viktigare och mer omfattande åtagandena är, desto viktigare blir också juridiken.*

Jon Kihlman

DEM KAN MAN LITA PÅ?

Den här gången står Stefan Karlöf för idén till krönikan. Han föreslog att jag skulle skriva om att många nätverksförespråkare är skeptiska till att "bygga samarbete på juridik", och att dessa anser att samarbete i stället "ska byggas på förtroende" och att för mycket juridik är en grogrund för misstro.

Förslaget rymmer bl.a. frågorna om vad som skapar förtroende och i vilken utsträckning juridiken behövs. För mig är svaren självklara och hänger dessutom ihop. Åtaganden skapar förtroende. Juridiken behövs när någon gör åtaganden. Omvänt gäller naturligtvis att juridiken inte behövs så länge ingen gör åtaganden. Ju viktigare och mer omfattande åtagandena är, desto viktigare blir också juridiken.

Kommunikation, förväntningar och konsekvenser

Avtalsrätten är i grunden ett kommunikationssystem. Om vi kommunicerar klart och tydligt, fungerar den bra. Ju sämre vi kommunicerar, desto sämre kommer den att fungera. Så är det med alla kommuni-

kationssystem. Det som skiljer avtalsrätten från andra kommunikationssystem är att den innehåller en relativt klar reglering med relativt förutsebara konsekvenser – i allmänhet ekonomiska – av avtalsbrott. Den tydliggör därigenom att den i första hand hanterar affärskommunikation.

Mer än något annat är det de uttalade konsekvenserna – påföljderna – av avtalsbrott som skiljer avtalsrätten från andra kommunikationssystem. Men de finns även i ett löst sammansatt nätverk, de är bara inte lika tydligt uttalade. En person som inte lever upp till övriga deltagares förväntningar får t.ex. till slut inte längre vara med. På "juridiska" skulle det kallas för att avtalet sägs upp eller hävs på grund av avtalsbrott.

Man kommer inte undan

Sanningen är för det mesta att man inte kommer undan. Affärsrelationer blir i allmänhet juridik vare sig man vill det eller inte. Många gånger har ett samarbete blivit en avtalsrelation utan att någon inblandad ens har reflekterat över det. Det visar sig om inte förr när en av de inblandade tycker att den har anspråk mot någon av övriga inblandade. Den personen råder över frågan

Jon Kihlman, advokat och specialist inom avtalsrätt.

på det sättet att ingen kan hindra den från att ansöka om stämning mot någon annan och grunda sin talan på ett – påstått eller befintligt – avtal.

Då är man där. Då om inte förr blir det juridik. Och om det ändå blir juridik av relationen, är det bättre att redan från början ta tjuren vid hornen och bestämma hur den ska se ut istället för att i efterhand drabbas av en dittills okänd lösning. Sådana lösningar finns alltid. De kallas dispositiva rätt.

Paradoxalt nog finns det bara ett sätt att helt undvika den dispositiva rätten. Det är att avtala på ett sätt som effektivt utesluter den. Det är för det mesta svårt. Och då kommer man ju ändå inte undan.

Avtal skapar förtroende

Det tyngsta argumentet för att redan från början bygga relationer på juridik – eller åtminstone låta juridiken var en del av byggnadsmaterialet – är just förtroende. Bra juridik skapar förtroende. Att ett samarbete ska byggas på förtroende står därför inte i motsatsförhållande till att det ska byggas på juridik. Tvärtom.

Tänk dig själv att du skall göra en långtgående investering och ska välja mellan två

personer att göra den tillsammans med.

Den ena säger att det blir jättebra, att ni ska göra det tillsammans, att ni är kompisar, att ni lutar på varandra och att ni därför inte skall göra juridik av det hela. "Det skapar bara misstro och vil lutar ju ändå på varandra." Den andra säger: "Jag gör följande åtaganden. Om jag inte lever upp till dem har du följande rättigheter mot mig. Det blir dyrt för mig att inte leva upp till ditt förtroende om du väljer mig."

Man behöver inte göra juridik av att man ska ta en öl med kompisarna. Så snart som det är fråga om att någon annan skall tillgodose ett behov hos dig, finns det emellertid anledning att börja fundera i juridiska termer. Och ju större dina behov är eller ju mer omfattande den andres åtaganden är, desto större anledning har du att göra juridik av relationen. Och ytterst handlar det som sagt om förtroende: Vem har du störst förtroende för? Den som gör åtaganden och är beredd att stå för dem eller den som inte gör det? ■

Jon Kihlman